

פרוטוקול מס' 90

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, מיום ד' 8.30.71, ~~11.00~~ בשעה (20.1.71), כ"ג בטבת תשל"א

נכחו:

חברי הוועדה:

- י. ש. בן-מאיר - היו"ר
- מ. בן-פורח
- ר. ארזי
- ז. הרינג
- א. אנקוריון
- ש. פרידמן
- א. עופר
- י. ארידור
- ג. פח
- ש. ז. אברמוב
- י. קורן
- ח. שובי
- ג. האוזנר
- ב. הלוי
- מ. פרוש
- י. ה. קלינגהופר
- מ. ביבי

מוזמנים:

- א. ידין - משנה ליועץ המשפטי לממשלה
- ז. נגבי - משרד המשפטים
- גב' קארפ - משרד המשפטים
- גב' רייס-לברון - משרד השיכון
- ד"ר שטראוס - משרד השיכון
- מר שוויג - משרד השיכון

מזכירת הוועדה:

גב' ר. מלחי

רשם:

א. סידי

סדר-היום:

1. חוק הגנת הדייר (הוראות שונות) (מס' 2), תש"ל-1970
2. נוסח חדש לפקודת הראיות ולפקודת הרשמים (העברה לוועדה) שונות
3. חוק לחיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 31), תש"ל-1970

(110017)

1. חוק הגנת הדייר (הוראות שונות) (מס' 2), תש"ל-1970

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני פותח את הישיבה.

אנחנו עומדים בסעיף 7 לחוק. ההתלבטות בסעיף זה הייתה מסביב לנקודה זו: הממשלה מציעה שני שלבים; שלב ראשון של פתרון - על-ידי קביעת מקסימום ומינימום; שלב שני - פתרון של קבע. על-ידי הצמדה לאינדקס מסויים, או בדרך אחרת שתיקבע. היו פסי ונזוח בוועדה להציע למצוא את הפתרון בשלב אחד ובבת אחת. חושבני שבנקודה זו הוועדה בשלה להצבעה ולהכרעה.

הצבעה

הוחלט: לאמץ עקרונית את השיטה המוצעת בהצעת החוק, לאמור - פתרון בשני שלבים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: עתה עלינו להחליט לגבי התקופה וכן על סכומי המקסימום והמינימום.

א. עופר: אני מציע לקבוע דירוג של ארבע דרגות: חדר-חדר וחצי - 24 ל"י מקסימום, כלומר תוספת של מאה אחוז. 2.5-2 חדרים - 30 ל"י; 3-3.5 חדרים - 40 ל"י; 4 חדרים ומעלה - 50 ל"י לחודש.

ז. הרינג: אני מציע שההעלאה, לפי ההצעה של חה"כ עופר, תהיה בהדרגה וכל פעם יתווסף שלישי - בינואר 1971, בינואר 1972 ובינואר 1973.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: כלומר, לגבי הדרגה הראשונה של חדר-חדר וחצי התוספת המקסימלית בשנה הראשונה תהיה 4 ל"י.

א. אנקוריון: בכפוף לשתי ההצעות האלה אני מציע שההעלאה לא תעלה פרופורציונלית על היחס בין שכר הדירה המשחלם היום לבין המקסימום היום.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: זאת אינני מביין.

א. אנקוריון: נניח שהמקסימום היום הוא 30 ל"י ואדם משלם 20 ל"י; כלומר, הוא משלם שני-שליש מהמקסימום. אני מציע שההעלאה המוצעת תהיה כפופה ליחס שיסנו היום בין המקסימום לבין מה שמשחלם בפועל. אנחנו לא רוצים שתהיה ריצה המונית לבתי-הדין. לכן, אם לפי הסכם, או בתוקף פסק-דין, אדם שילם 3/4 מהמקסימום, גם אחרי ההעלאה הוא ישלם לפי יחס זה.

ג. פת: מהי דעתו של שר השיכון על הצעות אלה? אני הבינתי שהממשלה אישרה את המלצות ועדת רווה. אינני מתאר לעצמי שהממשלה אישרה העלאה של 4 לירות, מה גם שמדובר על המלצות שהוגשו לה בשנת 1968 או 1969, ומאז היו התיקרויות וירידה בערך הראלי של הכסף.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: הצעה זו איננה הצעת הממשלה. זוהי הצעה של חה"כ עופר וחברי סיעתו. מה שלגיטימי לשאול: איך הממשלה מתייחסת להצעה כוללת זו? אולם אי-אפשר לשאול את הממשלה: מדוע יש הצעה כזו?

לכן אני מציע דבר שהוא לא פופולרי, אבל נראה לי הכרחי בנסיבות אלה: להמחין בהצבעה

ג. פת:

עד שנשמע את דעת הממשלה.

ה. טובי:
לגבי סעיף 7 אני מציע שבמקום סעיף 10 יבוא סעיף זה: "דמי השכירות בדירה ייקבעו על יסוד שכר הדירה הנוכחי ששולם בעת קבלת חוק זה, בחוספת העלאה השווה באחוזים להעלאת אינדקס יוקר המחיה שחלה מאז 1966, או מאז כניסת הדייר לדירה, הכל לפי התאריך המאוחר יותר; (ב) דמי השכירות יהיו צמודים למדד יוקר המחיה אחרי קביעת התיקונים שנקבעו בסעיף 1אן (א)".

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אני רוצה לשאול את חה"כ הרינג, האם הצעתו הקודמת עדיין עומדת?

ז. הרינג:
לא.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אם כן, לפני הוועדה שלוש הצעות: ההצעה בהצעת החוק, הצעת חה"כ עופר, עם החוספות שהוצעו על ידי חה"כ הרינג ואנקוריון, והצעת חה"כ טובי.

ש.ז. אברמוב:
הבוקר שמעתי הצעה חדשה שמעולם לא הושמעה. עד עכשיו דבקתי בעמדת הממשלה. את חמימות הדעים המרשימה לגבי ההצעה החדשה אני יכול לפרש כתוצאה מזה שהממשלה שיכנעה מספר רב של חברי כנסת לזנוח את החוברת הכחולה ולאמץ הצעה אחרת. כיוון שכך, אני מניח שנציג הממשלה ישכנע גם אותי אם יופיע בפני הוועדה. לכן אני מציע להמחין בהצבעה עד שר השיכון יופיע בפני הוועדה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
שר השיכון נמצא בחו"ל. אמנם אפשר להזמין את ממלא מקומו, אבל אין צורך בכך. נציגי שר השיכון יושבים בוועדה והם מוכנים לומר בשמו מהי דעתו.

אני מוכן לקבל נימוק לגיטימי אחד: צריך להבין ולעכל הצעה זו. כמו כן היא צריכה להיות לנגד עינינו מנוסחת ובכתב. לכן, היום רק נחליף דעות ולא נצביע.

ש.ז. אברמוב:
האם אתה מתנגד להזמין את השר?

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
כיצד אזמינו כאשר הוא נמצא בשווייץ?

ש.ז. אברמוב:
אפשר להזמין את ממלא מקומו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אנחנו נשמע מפי הגב' לברון מהי דעת הממשלה. אם זה לא יספק אתכם - אזמין את ממלא מקום השר.

ז. הרינג:
אני רוצה להוסיף הסבר להצעה שהוצעה. היא מורכבת משלושה חלקים שווים-ערך: (א) קביעת מקסימום ומינימום; (ב) העלאה בדירוג, כלומר שלוש פעמים שלישי; (ג) העלאה מקסימלית באופן פרופורציונלי לקיים.

א. אנקוריון:
בדרך-כלל מקובל, שאם סיעה רוצה להחייץ - יש לנו שולרנציה הדדית. אבל עם כל הכבוד לחה"כ אברמוב ופת, אינני מוכן להיות שותף למה שהם רוצים לעשות. אנחנו דנים בחוק זה הודשים אחדים; שינינו דברים רבים בהצעת החוק המקורית ולא שמענו שהממשלה מזדעזעת מזה; לכן אינני מבין את הדביקות הזאת ברצון לשמוע את עמדת הממשלה. איש איננו מתעלם מכך שההצעה הכחולה היא הצעת הממשלה, אבל אנחנו הצענו הצעה אחרת.

א. עופר:

אינני מביין עמידה זו על הצעת הממשלה.
כלום אי-אפשר להתנגד להצעת הממשלה? לשם
מה אנחנו יושבים כאן? לממשלה יש רוב בכנסת, נצביע - ובזה נגמר
העניין. אולם אני עדיין זוכר שאיזו הצעת חוק יצאה מוועדה
באותה צורה שהיא נכנסה אליה. ולפעמים יש אפילו שינויים דרסטיים
בין הצעת החוק המקורית לבין החוק הסופי.

נכון הדבר שהיו להכרזים מחשבות שונות. אף
אני חשבתי שאולי ניתן לפתור את העניין באורח יסודי, על ידי הצמדה
לאיזה אינדקס. אולם קיבלתי את העמדה של שר השיכון. הוא אמר:
אחם מציעים עקרון חדש; אנחנו רוצים ללמוד אותו וחור זמן מה נוכל
להביא הצעה מעובדת. לכן, אין ברירה אלא ללכת לפתרון זמני.

אשר לגופה של ההצעה, עוד לא ראיתי מיצרך
אשר מעלים את מחירו בבת אחת ביותר ממאה אחוז. למעשה התקרבנו די
הרבה להצעה המקורית. לגבי 4 חדרים ומעלה אנחנו מציעים בדיוק אותו
סכום; לגבי שלושה-שלושה וחצי חדרים אנחנו מציעים 40 ל"י במקום
42 ל"י; לגבי חדר עד שניים וחצי חדרים אמרנו שלא נעלה את המקסימום
ביותר ממאה אחוז. אפשר להגיד שהסכום האבסולוטי קטן, אבל בכל-זאת
זוהי העלאה של 100 אחוז.

חוץ מזה עליכם לדעת שבסיעתנו היו הצעות
הרבה יותר מרחיקות-לכת, ובסופו של דבר הצעה זו נחקבלה כהצעת פשרה.
אני חושב שזו פשרה הוגנת.

ב. בן-פורת:

הייתי שמח אילו הצעת חוק הגנת הדייר
הייתה מהווה מיפנה בחיי הכנסת לגבי עצמאותה
כלפי הממשלה. אבל הואיל וזה לא כך, האמת היא, שלגבי הצעת חוק זו
חלוקות הדעות, גם בין חברי הוועדה הזאת, ללא קשר להשתייכות מפלגתית.
דבר זה היה גם בסיעת המערך, ולכן אין חימה שבאה הצעה שהיא שונה
מההצעה המקורית דווקא מסיעה החומכת בממשלה.

גם אני רוצה להציע שנשמע את דעת ממלא מקום
שר השיכון.

ג. פת:

באחת ההצעות שלו, הציע ח"כ הרינג חלוקה
לפי איזורים. אולם כאשר קובעים את
המקסימום לגבי 2.5 חדרים ב-30 ל"י זוהי סטייה רצינית מאד מרוח המלצות
הוועדה הציבורית ומרוח הצעת החוק המקורית. נכון שמאה אחוז זה נשמע
כסכום גדול; אבל צריך לקחת בחשבון מה קרה לפני המאה אחוז, כמה זמן
בלמו את העליה. אי-אפשר לבוא היום ולשאול: איזה מוצר עלה מחירו
במאה אחוז. משום שהעליה הייתה בשלבים, לא בבת אחת, אבל אם ניקח
תקופה של עשר שנים - איזה מיצרן מחירו לא עלה במאתיים אחוז? אלא אם
כן ההפרש כוסה בסובסידיה.

אני רוצה להוסיף, שאם אנחנו תומכים
בעמדת הממשלה, הרי זוהי הצעה של ממשלה שאנחנו היינו חברים בה,
וששה מסרינו בממשלה הצביעו בעד הצעת החוק. לכן, לפני שארים ידי
לעשות דוואציה להחלטה שנחקבלה על ידי שרים שהיו חברי ממשלה -
אחשוב שבע פעמים.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: ההצבעה תהיה ביום שני הבא.

ח. טובי: אני מבקש שההצבעה תהיה ביום רביעי הבא.
היום באתי כדי להצביע - ואין הצבעה.

ג. פת: אינני מוכן להצבעה נחפזת בעניין זה. אני
רוצה לעכל את ההצעה ולשמוע את דעת הממשלה.
אם שר השיכון איננו - נשמע את ממלא מקומו. כי לגבי בעלי-בתי

שמשכירים דירות של שניים ושניים וחצי חדרים מה שנציע להם יהיה לעג לרש. הם היו מעדיפים שהעניין יידחה בעוד חצי שנה.

7. ארזי:

אני חש היום, שכל הדיונים, שעד כה היו ענייניים, הופכים להתנגשות והתנצחות ופאנדיים הרבה מהעניין לגופו של דבר. עד כה היחה בוועדה הקשבה הדדית. אני למשל, שוכנעתי בהרבה דברים על ידי חה"כ ארידור והלוי - וגם להיפך. לכן, הכנסת המומנט של קדושת, כביכול, ההצעה המקורית איננה לעניין. אם הממשלה תרצה לומר את דברה - היא תעשה זאת. אם הדבר ייראה לה חשוב - היא אף לא תמתיך להזמנת הוועדה. אבל אינני מבין מדוע מעמידים את הדברים על בסיס זה.

אשר לגופה של הצעת חה"כ עופר, אני רוצה שניקח בחשבון את העובדה, שכל הוועדות שהיו מאז 1954 התחשבו בדירות של חדר אחד ושני חדרים באופן מיוחד - ובמיוחד בדירה בת חדר - משום שהכל סברו, כי מי שגר בחדר אחד וממשיך לגור בחדר אחד, הרי זה משום שאיננו יכול להרשות לעצמו לגור בשני חדרים, ומי שגר וממשיך לגור בשני חדרים - זה מפני שאיננו יכול להרשות לעצמו לגור בשלושה חדרים. לכן, כאשר ועדת אייזנברג דנה בעניין בשנת 1962, לגבי חדר אחד השאירה את הסכום של 8 ל"י שנקבע עוד ב-1954, אם כי העלתה את שכר הדירה לגבי דירות יותר גדולות. בשנת 1966 העלו בפעם הראשונה את שכר הדירה על דירה בת חדר, וגם אז ההעלאה לא היחה גדולה - מ-8 ל-12 ל"י, כלומר חוספת של 50% בלבד.

נוסף על כך, ועדת רווה עצמה עד כדי כך החשבה במומנט הסוציאלי הזה שהיא המליצה על מתן מענק לאותן שכבות בעלות יכולת נמוכה, אולם הממשלה לא קיבלה המלצה זו. כלומר, ועדת רווה חשה, שלגבי דירות בנות חדר ושני חדרים קיים מומנט סוציאלי. נכון שדמי השכירות לגבי חדר ושני חדרים אינם גדולים, אולם צריך לדעת ממי מקבים אותם.

אם סיעה רוצה לשקול - בבקשה. אולי תגיע לאותה מסקנה. אני רק מרשה לעצמי להפנות את תשומת לב היושב-ראש, כי יתכן ועד יום שני הבא אין די זמן להתייעצויות.

8. האוזנר:

בסופו של דבר חה"כ ארזי צודק. אנחנו רוצים למצות את מירב ההבנה. סיעת המערך רק השבוע החליטה, ואין זו סיעה קטנה. חייבים לשקול את הדברים לאחר החלטה זו.

אם כולם מבקשים דחיה נוספת - נדחה את ההצבעה ליום רביעי הבא. אולם אז לא יהיו דיונים.

היו"ר י. ש. בן-מאיר:

אלא נגש מיד להצבעה.

9. אנקוריין:

הלבטים שהיו לחברי סיעתנו בסעיף זה היו די גלויים. ההצעה אליה הגענו באה אחרי לבטים קשים מאד והיא הצעת פשרה גם בתוכ סיעתנו. אני רוצה לדבר דברים גלויים בוועדה מחוץ גישה שפה אנחנו משתדלים להגיע לדבר-מה מוסכם. אין כל טעם לנגח אותנו בנאמנות פחותה או יתרה לממשלה. כל אחד מבין שזה ראוי עקום כאשר חה"כ פת מעמיד את נאמנותו להצעת הממשלה מול הצעתנו. גם הממשלה הציעה מה שהציעה אחרי לבטים. אנחנו איננו רוצים להיות אדבוקטים לא לבעלי הבתים ולא לדיירים. אנחנו חותרים לצדק האפשרי בנסיבות הזמן הזה. אתם עדיים לכן ששייכה אחרי ששייכה חפשונו דרך. נראה היה לנו שכדאי לחתור לפתרון-קבע על-ידי הצמדת דמי השכירות לאיזה אינדקס. אולם התברר לנו שרעיון שוב זה עדיין לא בשל לביצוע בגלל המצב העובדתי. אפילו משרד השיכון סבור שקודם יש לעשות עבודת מחקר יסודית. לכן ניסינו למצוא את הדרך שחיתן צדק מקסמלי לשני הצדדים בנסיבות אלה. אנחנו יודעים שגם הפחרונות של 1962 ו-1966 לא היו פחרונות אידיאליים ולא עשו צדק מוחלט. זה לא דבר שאנחנו ממציאים היום.

כולנו היינו ערים לכך שיש קיפוח של בעלי-
הבתי ושצריך לתת להם סיפוק מסוים. כמובן, אי-אפשר לתת להם את
מלוא הסיפוק. מלוא הסיפוק היה: לבטל את הגנת הדיור ולהשאיר את
גובה דמי השכירות למשחק כלכלי חופשי. רבים שותפים לדעה שלא
הגיע הזמן לכך. גם השופט רווה, כאשר נשאל כיצד הגיעה הוועדה
לסכומים אלה, אמר שהמספרים הם שרירותיים. ז.א., הם לא מבוססים
על קריטריונים אמיתיים. אם זוהי אמת-המידה - אנחנו לא פחות חכמים
מוועדת רווה.

כאשר אתם משווים את הצעתנו, שמו נא לב,
שאנחנו למעשה קיבלנו את הצעת הממשלה בדרגים הגבוהים - 50 לירות
לגבי 4 חדרים ומעלה, ו-40 לירות לגבי שלושה-שלושה וחצי חדרים לעומת
42 לירות. אנחנו חולקים על הצעת הממשלה בדרגים הנמוכים. אינני
רוצה לחזור על מה שאמר חה"כ ארזי לגבי חדר אחד, או חדר וחצי.
אבל גם דירה בת שני חדרים היא בדרך-כלל דירה קטנה, ובמידת מה אפשר
לומר עליה את מה שאומרים לגבי חדר אחד. כמובן שיש אנשים שיש להם
רק שני חדרים והם עשירים, יש חריגים כאלה, אבל אנחנו מדברים על
הכלל. הכלל הם אנשים עובדים שאינם יכולים להרשות לעצמם לעבור
לדירה גדולה יותר. הרגשנו הייתה שאיננו יכולים לעשות קפיצה פתאומית.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני מבקש שעד יום שני הבא תוגש לנו ההצעה,
על שלושת חלקיה, מנוסחת וכתב. אחלק עותקים
לכל חברי הוועדה כדי שיהיה להם שהות לעיין בה עד יום רביעי.

ש.ז. אברמוב: אני רוצה להתייחס להצעה של חה"כ עופר.
אני תמים דעים איתו ועם חה"כ אנקוריון.
זוהי לא רק מזכותה אלא אף מחובתה של הממשלה להכניס שינויים ותיקונים
בחוקת הכחולה, אם היא מוצאת זאת לנכון. הוועדה הזאת, סמכותה
מבחינה זו עולה על סמכות הממשלה. על זה אין ולא יכולה להיות מחלוקת.
אבל חוק זה, יש לו מטרה אחת בלבד: לשנות את שיעורי שכר הדירה
בבתי מוגנים. אם לא משיגים מטרה זו - איך צורך בחוק. כל הסעיפים
המרוכזים בחוק אינם מעניינים אף אחד, פרט לנושא אחד: השינויים בשכר
הדירה.

פה חל מיפנה. לא מדובר על סעיף שכני זה
או אחר. זהו הסעיף היסודי למענו הוקמה ועדת רווה. לכן, אם בשטח
כל-כך קרדינאלי חל שינוי, זכותנו לבקש כי השר הממונה יבוא ויסביר
לנו מה קרה - ואני עומד על כך.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אחת רוצה שהוא יסביר לך דבר שהוא לא מציע?

ש.ז. אברמוב: מניין לך? זכותנו האלמנטרית לשמוע את השר
הממונה מדוע הוא מסכים לשנות מדיניות
שהממשלה והוא עצמו סמכו יד עליה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: עוד לא שמענו שהוא מסכים.

ש.ז. אברמוב: לגופה של ההצעה. אני מסכים שיש הצדקה
לדיפרנציאציה לפי שיקולים סוציאליים.
מי שמחזיק בחדר או בחדר וחצי בוודאי שמצבו הכלכלי הרבה יותר גרוע
ממי שמחזיק בדירה יותר גדולה. הייתי מבין את הגישה הזאת לו היו
אומרים: אנחנו מקשינים שכר דירה לגבי מיעוטי יכולת, אבל נעלה אותו
לאלה שמחזיקים בדירות גדולות מעבר למה שהוצע בהצעת החוק. אני זוכר
שה"כ הרינג העלה הצעה שקסמה לי: חוק זה לא יחול על אנשים שמרוויחים
למטה מסכום מסוים. אם השיקולים הם שיקולים סוציאליים - צריך ללכת
בעת ובעונה אחת בשני הכיוונים - לגבי מיעוטי יכולת ולגבי בעלי יכולת.
אם לא עושים זאת - אני מפקפק בכנות הגישה הסוציאלית.

שמענו שהממשלה רוצה לשקול באופן יסודי את כל העניין - או להקים ועדה או ועדת-מחקר כדי ללמוד את הבעיה ואחז ולתמיד לפתור אותה. אם היום הברירה היא בין ההצעה שהציע הה"כ עופר לבין המצב הקיים - הייתי מציע כלל לא לקבל את החוק הזה ולהכות עד שהממשלה תחקור את הבעיה באופן יסודי. אינני בעל-בית אלא דייר. אך אילו הייתי בעל-בית הייתי אומר: מוטב שחוק זה כלל לא יתקבל. כי מה מציעים לבעלי הבתים? תוספת של 4 לירות לחודש לחדר בתור מקסימום. במקרים מסוימים תוספת זו תהיה פחות מזה - כשתי לירות או משהו כזה. אם לבעל הבית נותנים תוספת כזו - הייתי אומר: הצי קילו בוטנים - אני משוכנע שהאחדות בעלי הבתים תודיע רשמית כי היא מוותרת על החוק מפני שאין לה עניין בזה. מה גם שזה שוב ירדים את העניין לשנים רבות. בעוד שאם החוק לא יתקבל, בעיה זו לפחות תעמוד על סדר-היום, ואולי תמצא אי פעם את פתרונה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: נתקבלה הודעה שלפונת מיושב-ראש התאחדות בעלי הבתים. הוא הודיע למזכירת הוועדה: החלטה המערך על השינויים בחוק, לאור החובות שמטילים עליהם, פירושה החרמת הרכוש. הם מבקשים למנוע זאת.

ברצוני לשאול את גב' רייס-לברון האם לממשלה יש תגובה להצעה ששמענו היום?

גב' רייס-לברון: הצעה הממשלה לא השתנתה. הממשלה הביאה הצעה חוק לקריאה ראשונה וגישחה לא נשתנתה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני חושב שהצעה החוק יוחר צודקת, אם כי אינני מסכים עם כל מה שהוצע בחוברת הכחולה. ביום שני אגיש הצעה לפיה אלה שלא שלמו דמי-מפתח יילכו לשכר דירה כלכלי. אני חושב שאין להם זכות להגנה. אלה ששלמו דמי מפתח - לגביהם יהיה מקסימום ומינימום. אני מבקש שגם חברי הוועדה מסיעת המערך יגישו הצעתם בכתב. אשר למה שאמר הה"כ אברמוב, אינני חושב שאפשר להציע להוריד את החוק מסדר-היום. אנחנו לא יכולים לעשות זאת. רק הממשלה, שהציעה את החוק, יכולה לקחת אותו בחזרה. עד יום שני, למי שיש הצעות - יגיש אותן. לדעתי, הסחבת בחוק זה היא עינוי הדין הן כלפי בעלי הבתים והן כלפי הדיירים. כי אלה צריכים לדעת מה יקבלו ואלה צריכים לדעת מה ישלמו כדי שיחכנו את חקציבם. אשר לדיבורים על "עיסקת החבילה", אותה הסתדרות שכה מדברת על כך, כאשר מגיעים לענינים שאיננה רוצה להתחשב בהם - היא לא מתחשבת ואז אין "עיסקת חבילה". זוהי "עיסקת חבילה" מאד סלקטיבית. כלפי אקדמאים - איננה קיימת; כלפי פועלי המחכת - היא קיימת; כלפי המשפטים - איננה קיימת; כלפי חברי הכנסת - היא קיימת; כלפי פועלי נמל אשדוד - איננה קיימת; כלפי בעלי-הבית - היא כן קיימת. צריך לגמור את הדין בחוק כדי לגמור עם עינוי הדין. לכן, לא יהיו יותר דיונים בסעיף זה. ביום רביעי בבקר נצביע, ומי שלא יגיש הצעה בכתב עד יום שני - לא נצביע על הצעתו.

סעיף 12

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אנחנו עוברים עכשיו לסעיף 12. יש מספר הצעות לגבי סעיף זה ואקרא אותן. מי שרוצה להציע הצעה נוספת, אנא יעשה זאת עד יום שני הבא.

א. אנקוריון: בסעיף 12 אני מבקש ארכה.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: עד יום רביעי.

א. אנקוריון: אני חושב שלא נספיק.

ביום רביעי הבא אתחיל להצביע סעיף-סעיף
ללא שום ארכות נוספות - אלא אם כן הממשלה

היו"ר י.ש. בן-מאיר:

תבקש לקחת את החוק בחזרה.

(קורא את ההצעות לסעיף 12).

מ. פרוש:
אני רוצה לומר את דעתי לגבי הסעיף הקודם.
לאור ההצעה שהוצעה בסעיף 7, חושבני שאם
לא יוצע דבר אשר יהווה שינוי יסודי במצב הקיים - חבל על העמל שעמלנו.
זה רק יביא לאכזבה מרובה. אינני מחאר לעצמי שהחלטה שנחקבלה רק
השבוע על ידי סיעת המערך, ושהיא עוד שריה, שלא יהיו לה השלכות. לכן,
אם איננו מסוגלים להציע משהו שיהווה שינוי יסודי בנושא זה - מוטב
לדחות את החוק כולו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
אין לנו סמכות לכך. החוק הועבר לוועדה
אחרי קריאה ראשונה במליאת הכנסת. מה שאחזק
אומר הוא למעשה עצה לממשלה לקחת את החוק בחזרה.

מ. פרוש:
אילו לפחות היינו מגיעים להצמדת דמי השכירות
לאיזה אינדקס, גם אם ההעלאה תהיה היום
קטנה, יוכלו בעלי הביה לקנות שבעתיד דמי השכירות יגדלו. אבל לקבוע
היום תוספת אפסית, ללא שום הצמדה לעתיד - פירוש הדבר לרוקן את העניין
מכל משמעות.

י. קורן:
אני רוצה שוב להזכיר לחברי הוועדה, שהממשלה
הציעה הצעת חוק המושחתת על המלצות ועדת
רווחה, כאשר ועדת רווחה מצדה ראתה צורך במענק סוציאלי לשכבות מסוימות.

גב' רייס-לברון:
אני רוצה לנסות ולהסביר את שני הסעיפים
הנוספים בהצעה שהוצעה: הדרגתיות הביצוע
חור שלוש שנים ושמירת הפרופורציה ביחס לדמי השכירות המשתלמים היום.
למעשה שני אלמנטים אלה לקוחים מהמלצות ועדת רווחה והם חלק מהצעת
הממשלה. הדבר לא בא לידי ביטוי בהצעת החוק משום שהממשלה הייתה סבורה
שזה יבוא בתקנות.

ועדת רווחה המליצה שההעלאה תחולק בשלושה
חלומים שנתיים, וכל חלוף יחול ב-1 בינואר. נוסף על כך אמרה
הוועדה: מכיוון שקובעים בחוק מקסימום אחיד, ומשום שיש דמי שכירות
שהם או המקסימיים או שונים מהמקסימום, אין טעם שמחר כל דייר ירוץ
לביית-המשפט ויאמר: אינני רוצה לשלם את המקסימיים. על כן, הבה נאמר:
כל דייר המשלם היום באחוז מסויים פחות מהמקסימום - ישלם גם מחר
באחוז אחוז פחות מהמקסימום החדש, וזאת אפשר לחשב באופן אריטמטי.
אלא אם כן סבור אחד הצדדים שתכונות המושכר השתנו - לטובה או לרעה -
ואז רשאי הוא לפנות לבית הדין בבקשה בהתאם לכך.

2. נוסח חדש לפקודת הראיות ולפקודת הרשמים - העכבה לוועדה

היו"ר י.ש. בן-מאיר:
קיבלתי מכתב מהשופט לנדאו, שהוא יו"ר
הוועדה הסטטוטורית שמונחה לפי פקודת סדרי
השלשון והמשפט לבדיקת הצעות נוסח חדש. (קורא את המכתב) ההצעה היא
להעביר את פקודת הראיות ופקודת הרשמים לוועדה לנסח חדש, כדי שהיא
תוכן לדון בהן.

הוחלט: להעביר את שתי הפקודות הנ"ל לוועדה לנסח חדש.

3. שונות

הי"ר י.ש. בן-מאיר:

ישנו מכתב שני, שקיבלתי מהשופט צלשנר. במכתב זה מבקש השופט - לצורך חיבור כרך נוסף בדיני החוזים - לאפשר לו לעיין ברפוטוקולים של הוועדה. הוא מוסיף ואומר שאין בדעתו להזכיר בספר דעה זו או אחרת שהושמעה בוועדה, ואף לא את עצם העובדה שרפוטוקולים אלה עמדו לרשותו (קורא את המכתב).

התקנון קובע שאין להרשות עיון בפרוטוקולים של הוועדות. מזמן לזמן קיבלתי בקשות מהאונג'ברטישה לאפשר לסטודנטים עושים מחקר לעיין בפרוטוקולים. מה שנוגע לפרוטוקולים של כנסת קודמת אינני רואה לא את עצמא ואפילו לא הוועדה מוסמכים להרשות זאת, ומשעם פשוט: חבר כנסת המביע דעתו בוועדה רשאי להניח שדעתו לא חובא לידיעת אנשים אחרים. על כן סרבתי בכל מקרה ומקרה.

השופט צלשנר מבקש לעיין בפרוטוקולים בקשר לחוק הפרת חוזים שנדון בוועדה שלנו, ועל כן הוועדה מוסמכת, לדעתי, לומר אם היא רוצה לעשות יוצא-מן-הכלל. אם כל חברי הוועדה יאמרו שאין להם התנגדות לכך...

ב. הלוי: לי יש התנגדות.

הי"ר י.ש. בן-מאיר:

אם יש התנגדות אפילו לחבר אחד - אינני יכול לעשות זאת.

מ. ביבי:

אני מצדד במתן רשות לשופט צלשנר לעיין בפרוטוקולים. אני חושב שדעות הנשמעות בוועדה יכולות להיות פתוחות לפני שופטים.

ב. הלוי:

הוא מבקש לעיין בפרוטוקולים בחור מחבר ספר ולא בחור שופט.

מ. ביבי:

אני סבור שגם למי שמחבר ספר, הוא מומחה בדיני החוזים, ובמקרה זה אותו אדם הוא גם שופט, יועיל ללמוד מדעות חברי הוועדה, והמשפט הישראלי יכול רק לצאת נשכר מזה.

הי"ר י.ש. בן-מאיר:

אם חבר מתנגד, ברור שלפחות דבריו אינם יכולים להיות פתוחים לעיון. כי חבר כנסת רשאי לשבת בוועדה מחוץ הנחה, שמה שהוא אומר לא ייצא החוצה. אני מציע שהחברים יחשבו על כך שבוע ימים. כעבור שבוע אשאל את הוועדה עוד הפעם. אם תהיה התנגדות, אינני רואה אפשרות להענות לבקשה.

ב. הלוי:

מדוע לא להחליף דעות?

י.ה. קלינגהופר:

קודם-כל ברצוני להביע את הערכתי ליושב-ראש על כך שהוא העמיד את העניין לפני הוועדה, כי בתוקף תפקידו יכול היה ללחץ חשובה לפניו זו כדאזת עיניו. אני רוצה להזכיר כי קדמו, מר אונא, נהג ביד ליברלית בעניין זה, ואינני חושב שהוא התעלם מהכתוב בתקנון. אני טרם בדקתי את הנראות התקנון בעניין זה; אעשה זאת. לקראת השבוע הבא.

חושבני שרצוי לבדוק את המקרה לגופו. אם יש מקום לדחות - דוחים; רצוי שלא לדחות - מרשים. מה המקרה שלפנינו? איש לא יחלוק על זה שפרופ' צלשנר הוא בעל שיעור קומה כמומחה רציני במקצוע זה - גם אל לא מקבליים את כל דעותיו. ולגורם מדעי בעל שיעור קומה, אם אנחנו יכולים לעזור בחיבור ספר מדעי - חושבני שגעשה דבר חיובי.

מה שנוגע לפרסום דעות החברים, השופט צלשנר רגיש לנקודה זו ואומר: לא אניד שפלוני אמר כך ואלמוני אמר אחרת. יתר על כן: כלל לא אחיחם לפרושוקולים של הוועדה. את החלק הראשון אני מקבל - אם ירשו לו לעיין בפרושוקולים - שהוא לא יוכל להביא מהם כל ציטטות. אולם שהוא בשום צורה לא יתייחס לזה שנעזר בפרושוקולים של הוועדה - אינני חושב שזה הולך בד בבד עם האחיקה של מוסר ומדע. כי למה הוא רוצה לעיין בפרושוקולים? כדי ללמוד משהו מהם, ויש להניח שלכך יינתן ביטוי בחיבורו. על כן, יהיה זה גובל עם פלאגיאט - אם לא יתייחס למקור.

אני מקבל את הצעה היו"ר להשאיר את המשך הדיון וקבלת החלטה לשבוע הבא.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: ביום שני הבא נקיים דיון על כך. אני מפנה את חשומת לב חברי הוועדה לסעיפים 75 ו-76 של החקנון.

4. חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 31), תש"ל-1970

גב' קרפ: המשרה היא לבטל את הפסור שנוצר בגלל ליקוי, שאם אדם בועל נערה שהיא למטה מגיל 16, זהו מאמין שהיא בגיל בין 16 ל-17, לפי החוק הקיים ייצא פסור. ואילו על-ידי מחיקת שני התנאים, והחלת הכלל הרגיל של פעות בעובדה, לפי סעיף 12 לפקודת החוק הפלילי, אנחנו מבטלים את האבסורד שנוצר. ואז אדם ייענש לפי מצב הדברים שבו האמין אמונה כנה והגיונית.

א. ידין: אחרי התיקון המוצע, אדם צריך להאמין שהנערה היא למעלה מגיל 17 כדי להיות פסור כליל מעונש.

ב. הלוי: אני מתנגד גם לתיקון וגם להסבר. זה מה שנקרא לשפור את החינוך יחד עם מי האמבטיה. העילה לתיקון זה היא עילה שכנית, בעקבות פירוש פורמלי של החוק על ידי בית-המשפט העליון. החוק בנוי על כך, שיש דרגות שונות של חומרה ואיסור: הבועל נערה מחתח לגיל איכס צפוי לעונש חמור יותר; אחר-כך יש גיל ביניים שגם בו אסורה הבעילה, אולם העונש קל יותר; ואילו למעלה מגיל מסויים פסור האדם מכל עונש. היות ושלוש הדרגות האלה לא תואמו בדיוק אחת עם השני, יצאה איזו אי-התאמה פורמלית ובעקבותיה דבר אבסורדלי, משום נטייתו של בית-המשפט העליון לפרש את החוק הפלילי באופן מלולי.

אולם לא נראה שבהזדמנות של חיקון המתבקש לגופו של ענין יימחק הסעיף כולו מחור הפניה לסעיף 12, שיש לו תוכן אחר. ואז התיקון הוא הרבה יותר קיצוני, לא נחוץ ולא נובע מהנסיבות. משום שזה משנה קודם-כל, את חובת ההוכחה. בעניינים של בעילת קטינות, שהן עבירות חמורות, לעתים קרובות מאד נשמעת הטענה: לא ידעתי בת כמה היא. בית-המשפט כבכ פסק: לא ידעת - אין זו טענה. לפי החוק הקיים, על הנאשם להוכיח לבית-המשפט שהיתה לו סיבה סבירה להאמין - לא שהוא לא ידע אלא שהאמין - כי הנערה היתה יותר מבוגרת מגילה האמתי. אם נבטל את כל הסייגים האלה, ונסחמך רק על סעיף 12 הכללי - הלא זהו סעיף שקיים במשך 34 שנים, מאז 1936, ולצדו המיד היה קיים גם סעיף 152 בנוגע לפעות בהערכת הגיל, אותה רצה המחוקק להבדיל מהפעות הכללית עליה מדבר סעיף 12. אפילו אם רוצים לאמץ את העקרון שבסעיף 12, לפיו אדם לא ישא באחריות פלילית גדולה יותר משהיה נושא בה אילו היה מצב הדברים הממשי כאשר האמין, צריך לכתוב אותו בסעיף 152, ולא לשנות את המסגרת של סעיף 152, משום שעל-ידי-כך משנים את חובת ההוכחה המיוחדת של סעיף 152 וגם את תנאי ההוכחה. בסעיף 152 כתוב: אם יוכח לבית-המשפט שהיתה לנאשם סיבה סבירה להאמין, יכול להיות

שעקרו זה נמצא בסעיף 12, אבל בסעיף 152 האפליקציה שלו היא לרעה הנאשם. משום שהוא צריך להוכיח זאת. לא כן בסעיף 12, ויש פסיקה מפורשת בענין טעות, שאם לביה-המשפט יש ספק - הספק הוא לטובת הנאשם. ואז, לפי סעיף 12, צריך לזכות את הנאשם מחמת הספק, בעוד שלפי סעיף 152 צריך להרשיעו - אם הוא לא שיכנע את ביה-המשפט.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אקרא את ההצעות שהוצעו על ידי חברי הכנסת בדיון בקריאה הראשונה (קורא). ההצעות הן בכיוון של ביטול ההבדל בין גיל 16 ל-17, ואז יהיה איסור כללי של בעילת נערה מחתח לגיל 17. אולם היום מבדיל החוק בעונש: 14 שנות מאסר לכוּעל נערה מחתח לגיל 16, ו-5 שנות מאסר לכוּעל נערה בין 16 ל-17. צריך לאחד את שני הסעיפים האלה ולעשות סעיף אחד.

כ. הלוי: זה נושא חדש.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: זה לא נושא חדש. הסעיפים לפנינו. צריך לומר שהכוּעל נערה מחתח לגיל 17 - דינו כר וכר.

י.ה. קלינגהופר: אבל, חשוב מאד מהו העונש.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: הייתי מוכן לכתוב 5 שנים. אינני רואה הבדל גדול בין גיל 16 ל-17. אז נכתוב את התנאי, שתהיה זו הגנה מספקת אם יוכח לביה-המשפט שלנאשם היחה סיבה סבירה להאמין שהאשה היחה למעלה מגיל 17.

כ. הלוי: זה נושא חדש. הצעה החוק של הממשלה נוגעת רק לענין הטעות בנוגע לגיל. היא לא נוגעת לחלוקת העבירות - עבירה חמורה וקלה בהחלט לגילים השונים. ז.א., לא לצד האובייקטיבי אלא לצד הסובייקטיבי. לשנות עכשיו את המסגרת האובייקטיבית של העבירות ולומר, שמי שהיה צפוי עד כה ל-14 שנות מאסר יהיה מעתה צפוי ל-5 שנות מאסר, או להיפך, או לקבוע איזה עונש ממוצע לשתי העבירות - לדעתי זהו בהחלט נושא חדש שהממשלה לא נתנה דעתה עליו.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: כיוון שיש טענה של נושא - הענין יועבר לוועדת הכנסת.

ר. ארזי: לפני שמעבירים לוועדת הכנסת, אולי נשקול עוד את הענין ונשמע גם הוות-דעת נציגי משרד המשפטים? עם כל הכבוד לוועדת הכנסת, אינני יודע אם היא תחמץ במאשריה זו. במקום שהטענות יישמעו שם - מוטב שיישמעו כאן.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אני אעמוד על דעתי. אני בדעה שזה לא נושא חדש. וזכותו של הה"כ הלוי לחשוב אחרת.

א. ידין: אינני יודע אם זה נושא חדש או לא, כי זאת רק ועדת הכנסת יכולה לדעת. אני אישית מסופק אם זה נושא חדש. מפני שבדרך-כלל הנוהג היה, שאם מוצעים תיקונים אחדים בסעיף אחד, הישנויים בחוק אוחז, שעיף לא ייחשבו בדרך-כלל כנושא חדש. יחד עם זאת צודק הה"כ הלוי, שהשינוי שהוצע על ידי היושב-ראש נוגע לענין אחר מאשר החיקון המוצע. אולם גם בזה אינני לגמרי בשוח, מפני שמה רוצה להשיג הצעה זו? ליישר את ההדורים שנוצרו על-ידי אותה קלאסיפיקציה. גם השינוי המוצע על ידי היושב-ראש מכוון ליישור אותם הדורים, אך לא בכיוון ההצעה המוצעת, או בכיוון פסק-הדין של ביה-המשפט העליון, אלא בכיוון אחר. על כן, אינני בשוח אם זה נושא חדש, ואנחנו, כנציגי משרד המשפטים, איננו שוענים לנושא חדש. אולם לפי החקנון הענין צריך להחבר בוועדת הכנסת.

היו"ר י.ש. בן-מאיר: אם הה"כ הלוי עומד על דעתו - נלך לוועדת הכנסת.

י.ה. קלינגהופר:
 כמובן שזכותו של ד"ר הלוי לטעון שזה נושא חדש. בדרך-כלל אנחנו הגיליים שהטענה של נושא חדש נטענת על-ידי הממשלה או הקואליציה נגד האופוזיציה. ויש טעם בדבר, משום שחבר הקואליציה איננו יכול להגיש הסתייגות, בעוד שחבר האופוזיציה יכול לתת ביטוי לדעתו על-ידי הגשת הסתייגות, אם כי אני יודע שהסתייגות וטענת נושא חדש זה לא היינו הר. אינני רוצה להתערב בשיקוליו של הה"כ הלוי, אבל הוא יכול להגיש הסתייגות, אם הצעה זו חקבל, ותהיה לו הזדמנות לנמקה מעל במת הכנסת. אם אין סיכוי שההסתייגות חקבל - קטן מאד הסיכוי שהטענה של נושא חדש חקבל בוועדת הכנסת.

ב. הלוי: זה לא ענין פוליטי כלל ועיקר.

י.ה. קלינגהופר:
 הדברים שאמרת נעוצים יותר בהפעלת החקנון ובסרוקטורה החקנונית של מלאכתנו, מאשר בשיקוליה פוליטיים.

הינ"ר י.ש. בן-מאיר:
 אני מוכן לחקן את הצעתי ולהשאיר את שני העונשים השונים - לגבי בעילת נערה מתחת לגיל 16 ובעילת נערה בגיל בין 16 ל-17 - אולם להשאיר את התנאי שהנאשם יהיה פטור מעונש בכל מקרה אם היה לו יסוד סביר להאמין שהאשה היחה למעלה מגיל 17. אם בית-המשפט יחליט שנאשם לא היה יסוד סביר להאמין שהאשה היא מעל לגיל 17, והיא למשה מגיל 16 - יקבל עונש יותר גדול; אם היא בגיל בין 16 ל-17 - יקבל עונש יותר קטן.

ב. הלוי:
 אני טענתי רק נגד שינוי המסגרת, כאשר זה לא ענין של טעות או אמוצה, כלומר לא לשנות את העבירה עצמה.

הינ"ר י.ש. בן-מאיר:
 אני אומר שאפשר למצוא גם דרך אחרת: לא לשנות את העונשים, אלא לקבוע אחידות כלפי הטעות, כלומר בכל מקרה יהיה על הנאשם להאמין - אם הוא רוצה להיות פטור מעונש - שהאשה היחה למעלה מגיל 17.

ב. הלוי:
 כל זמן שמישהו מציע איזה שהן וריאציות או אחידות בנוגע לטעות - אינני טוען טענת נושא חדש.

הינ"ר י.ש. בן-מאיר:
 החוק הזה בא כתוצאה מזה שיש הבדל, לפי המצב החוקי של היום, אם הנאשם חשב שהאשה היא למעלה מגיל 16, אך למשה מגיל 17, או שהוא חשב שהיא למעלה מגיל 17. אני מציע שנעשה אחידות ונאמר: בכל מקרה חהיה זו הגנה אם לנאשם היה יסוד סביר להאמין שהאשה היחה למעלה מגיל 17. זו חהיה הגנה גם אם היא היחה למשה מגיל 16 או למשה מגיל 17 אך למעלה מגיל 16. להשאיר זאת כאן ולא להפנות לסעיף 178. האם אפשר להתאחד בנקודה זו?

ב. הלוי:
 עד כאן אני מסכים אבל בכפוף לשאלה נוספת. אני מסכים שאם לנאשם היה יסוד סביר להאמין שהיא היחה למעלה מגיל 17 הוא פטור מעונש. אך מה חהיה האימפליקציה של תיקון זה אם בית-המשפט ימצא שהנאשם לא הצליח להוכיח כי הוא חשב שהנערה היחה מעל לגיל 17, אבל הוא כן מאמין לו שהוא חשב שהיא בת 16?

הינ"ר י.ש. בן-מאיר:
 לפי הצעתי, אם לנאשם לא היה יסוד סביר להאמין שהיא היחה מעל לגיל 17 - הוא עבר עבירה לכל הדעות. הוא לא יכול לטעון: חשבתי שאני עובר עבירה עליה העונש קל יותר בהאמיני כי הנערה היא בגיל 16. זה יהיה נתון לדיסקרציה

של בית-המשפט. לא תוכל להחקבל פענה מצד הנאשם: כל עוד העונש הוא
חמש שנות מאסר - אני עובר את העבירה; אם העונש הוא 14 שנות מאסר -
אינני עובר אותה. על כן, יוכל בית-המשפט לגזור לו את העונש המקסימלי,
אם הנערה היחה למשה מגיל 16.

אבקש את היועצים המשפטיים לנסח את החוק

לפי הצעה זו.

לי יש הסתייגות לגופו של ענין.

ב. הלוי:

הישיבה ננעלה בשעה 11.15.